6.6
574

LOQUELA

Nº 1, Bloeimaand 1893. « Loquela tua manifestum te facit. » — MATTH., XXVI, 73.

ZANTEKOORN

dat is vlaamsche woorden, woordengedaanten of woordenbeteekenissen, die ongeboekt, mijns wetens, en tot nog toe *épea pteróënta*, d. i. vluchtig gebleven waren.

AFDRIJVEN, *dreef af, afgedreven.* Z. *Drijfgers,* en vrglkt *Loquela* XII. 57, *i. v. Afdrijven.*

AFDURSCHEN, *durschte af, afgedurscht.* = Afderschen (Schuermans, De Bo), afdorschen (Kramers); oneigentlijk, slaan tot dat 't genoeg is. — « Ze hebben hem daar afgedurscht! » Geh. *Mechelen.*

AFPRIEGELING, de. = Priegeling, *q. v.*, maar versterkt.

AFTRASSEN, *traste af, afgetrast.* = Afbedelen, afknijzen. — « Die trasser heeft dat kind zijnen boteram afgetrast. » Geh. *Maxenseele.*

ASSELIJF, het. = Het deel van den asse, dat begrepen is tusschen den een' en den anderen hurter, van den een' en den anderen arm. — « Het asselijf in den assenblok vastmaken. » Geh. *Iper.*

ASSENBLOK, den. = Stuk hout waarin 't asselijf vastgemaakt ligt, niet ijzeren bouten en assebanden. Z. *Asselijf.*

BEGOEDEREN, *begoederde, begoederd.* = Begoeden, begoedigen (De Bo). — « Wij betalen wij 1 fr. 50, voor ons hondtje; maar de begoederde man geldt meer. » Geh. *Iper.*

BESCHOTLAND, het. = Land dat veel beschot geeft. — « Da's goe beschotland: 't bringt veel meer up os 't anger stik, dat ernevenst ligt. » Geh. *West-Vleteren.*

BIJWEUNDER, den. = Huisgenoot. — « De duivel en zou u niet willen, voor bijweunder, in d'helle! » Geh. *Kortrijk.*

Bij Kramers is *bijwoner* 1º gebuur, 2º een die iets bijwoont, b. v. eene plechtigheid.

BLOES. = Blies, verleden tijd van *blazen.* — « Daar, zei hij, en hij bloes de keerse uit! » Geh. *Aerseele, en ommelands.*

Z. De Bo, *i. v. Blazen.*

BOUT, den, uitspr. *bowt.* = Bold, bolt, bouwd, bouwt (De Bo), ale, beer. — « Den bout uithalen, met bout mesten. » Geh. *Antwerpen.*

DEURVLOGENTHEID, de. = Met een schuimwoord, *pleuris, pleuritis* (Kramers). — « Hij is dood van een deurvlogentheid. » Geh. *Mechelen.*

DRIJFGERS, het. Z. *Loquela* XII. 18. — « In de broeken dient 't eerste gers voor maaigers, en den amat voor drijfgers, om afgedreven te worden door 't vee. » Geh. *West-Vleteren.*

DU, uitspr. *doe,* korte *oe.* = Tweede persoon enkelvoud. — « Du schelm! du deugeniet! » Geh. *Antwerpen, en ommelands.*

Vrglkt Schuermans, *i. v. Doe.*

DURSCHING, de. = Dorsching, bij ons derschinge; oneigentlijk, vrecht slagen. Z. *Vossing.*

EENDER. = Eenerlei, Fr. *tout un.* — « Dat hij kome of blijve: 't is eender, 't is mij eender, 't is mij al eender. » Geh. *Antwerpen.*

EGEENMAAL, stemz. op *-een-.* = Nog eenmaal, nog eenen keer, wederom. — « Hij is daar egeenmaal, met zijnen dwazen klap. » Geh. *Breedene, Brugge.*

Vrglkt De Bo, *i. v. Agin;* en *Loquela* VII. 21, 86, *i. vv. Ogeens, og ne keer.*

ERMHERTIG, uitspr. *erremettich.* = Armhertig, deerlijk, schrap. — « 't Is er maar ermhertig, in dat huis! » Geh. *Mechelen.*

FUTJE, het. = Furte (De Bo). — « Als hij in zijn futje schiet, hij zou ongelukken doen. » Geh. *Wynghene.*

FUTTEL, den. = Furte (De Bo). — « 't Is 'n braaf jong, maar als ze in heure' futtel is, ze is te ontziene. Als ik in m'ne' futtel ben, 'k en ontzie niemand. » Geh. *Brugge.*

GEDOEN, het. = Dingen, ding, schepsel, mensch. — — « Dat is een stom gedoen » (van een mensch)! Geh. *Mechelen.*

GLORIETTE, de. Z. De Bo.

Deken De Bo zaliger veroorkondt dat w. uit Pater Poirters, zonder te melden in welk werk van dien schrijver hij 't gevonden heeft. In *Het leven van de H. Rosalia patronerse tegen de peste Beschreven door* (Pater Poirters) *eenen Priester der Societeyt Iesu... T'Antwerpen, Bij de Wedue ende Erfgenaemen van Ian Cnobbaert... Anno 1658,* bll. 143—144, staat er: « O wanneer sal die langh-ghewenschste doot in haer witt' Sattijnen cleedt met haer gulde pijltjen tot my comen, niet om een wonde, maar alleen een streepken in mijn hert te snijden, ende ick en sal van 't sterven, dat de andere soo bitter valt, niet meer wercks maecken, dan of ick door een groen glorietteken gongh' om in eenen Bloem-hof te wandelen. »

GOED GEDAAN *zijn, was, geweest,* stemz. op *ge-*

daan. = Bij dranke zijn, of daaromtrent. — « Hij was goed gedaan, als hij terugkwam. » Geh. *Antwerpen.*

HEEM, het. Z. *Houtheem.*

HEL. = Snel, zeere, haastig. — « Hij kan hel loopen. » Geh. *Limburg.*

Vrglkt Schuermans, *i. v.*

HOUTHEEM, *ee* gelijk in *twee, been, zeem.* = Houthem. — « Houtheem èn ligt niet verre van Comen. » Geh. *Zillebeke, en ommelands.*

Hier heeft het Volk het woord *heem* in zijne oude, ongekrompene gedaante bewaard.

JAARGANG, den. = Jaarlijksche loop van den tijd tusschen 't eerste en 't laatste van de landwinninge; eertijds, en nog bij Kiliaen, jaerschare. — « De een jaargang en is de andere niet, voor het koorn. » Geh. *Oost-Roosbeke.*

JEFFEN, *jefte, gejeft.* = Rooken, smooren. — « Wij hebben gejeft, jong! » Studentenw., geh. *Mechelen.*

Jef, bij Schuermans, is Joseph te zeggen.

KAMPDOP, den. Z. Schuermans. — « Den kampdop doet men bovenarms gaan; van omhoog neêrwaards werpende; den zetdop doet men gaan als men hem langsheen den grond werpt, en het snoer terug trekt. » Geh. *Mechelen.*

KAPBARD, het. = Hakbord, hakkebord (Kramers), het bekend keukengerief, om groensel of vleesch kleene te kappen. — « 't Is Wantje, die al dat leven houdt, al kappen op heur kapbard! » Geh. *Brugge.*

KAPBERD, het. = Kapbard, *q. v.* Geh. *Kortrijk.*

KARDEKOES, den, *oe* kort, stemzate op *-oes.* = Fr. *quart de pouce*, « Instrument, » zegt Kramers, « om het aantal draden op eene gegeven ruimte te begrooten. » — « De stikke-, de lijwaadkooper en kan z'ne' kardekoes niet missen. » Geh. *Moorseele.*

KENNE, de. = Kennef (Schuermans, Tuerlinckx, De Bo); kenneve (Kiliaen); kelf (Tuerlinckx). — « De verkens de kenne aandoen. » Geh. *Lier.*

KERENTUIN, den. = Twee even wijd vaneen, grondvast en loodrecht staande, ijzeren of meest houten, staken, waterrecht doorschoten met eene schee of twee; in twee groeven, boven op de staken, rusten en draaien de twee spillen van de draai- of tonnekeerne. Aldus gesteund, op eenen kerentuin, wordt de keerne geschoud, en laat men ze droogen. — « De kerentuin staat buiten 't huis, gewonelijk nabij de deure. » Geh. *Iper-buiten, Noordschote, West-Vleteren, en elders.*

KLAVERIJETERWE, de, uitspr. *klaverieterwe.* = Klaverterwe (*Loquela* IV. 67). — « Klaverijeterwe is alderbeste terwe! » Geh. *West-Vleteren.*

KLOS, de. = Peergedaantig deel van den kamp-, of van den zetdop. — De jongens zeggen: « 't Is pinras! » of « 't is pinlul! » wanneer, bij 't spelen met den dop, top of non, de pin uit de klos vliegt. Geh. *Mechelen.*

KLOTTER, den. = Aardkluit, ruike (De Bo). — « Na 't ploegen moeten de klotters van 't land, met de egge vaneen

en effen gereên worden: dat heet men in de Antwerpsche polders het land slechten. » Geh. *Mechelen.*

Vrglkt De Bo, *i. v. Slechten.*

KNAK. = Korzel, kort, lichte gestoord. — « Hij is wat knak: zwicht u! » Geh. *Mechelen.*

Vrglkt Schuermans, *i. v.*

KOECHEN, *koechte, gekoecht.* = Poefen. — « Erop slaan, dat 't koecht. » Geh. *Antwerpen.*

KOECHEN, *koechte, gekoecht.* = Uitstaan, afzien. — « Hij zal koechen, eer hij er van af is! » Geh. *Mechelen.*

KOOLKUIL, den. = Steenkoolgroeve, koolput, *koolmijn*, met een schuimwoord. — « Kuilhout, dat is hout dat de koolgravers gebruiken in de koolkuilen. » Geh. *Hasselt.*

KOP, den. *Geenen kop aan iets kunnen krijgen.* = Iets niet kunnen verstaan, begrijpen. — « Hoe hij zijn geld opgemaakt heeft, daar en kan ik geenen kop aan krijgen. » Geh. *Antwerpen.*

KOP OF LETTER *spelen, speelde, gespeeld.* = Opgooien, *q. v.;* kruis of munte spelen (Kramers). — « Ze zijn betraapt, bezig zijnde met kop of letter te spelen. » Geh. *Mechelen.*

KORDEEL, het, stemzate op *-eel,* scherplang *ee.* = Snoer, met vischhaken eraan, en eenen steen; om het onder water te houden, en visch ermeê te vangen. — « Hij is gaan visschen met het kordeel. » Geh. *Mechelen.*

De Bo en Schuermans hebben 't w., met andere bediedenissen.

KOSTKOOPER, den. = Kostganger (Kramers), tafelier, die ievers in de tafel is, zijn tafel koopt. — « Hij heeft daar lange eenen kostkooper, eenen tafelier of twee gehad, maar zij zijn elders gegaan. » Geh. *Brugge, Iper.*

KUILHOUT, het. = Stompen sparhout, die in de koolkuilen gebruikt worden om de uitgegraven gangen te schooren. — « Dennenboomen, bijzonder dienstig voor den handel, zoo als zware kepers, wormen (?) en kuilhout. » Geh. *Hasselt.*

Z. *Koolkuil.*

LABBERENSIE, de, stemzate op *-ren-.* = Labberlente, laberente (De Bo). — « Wij zitten weêr al in de labberensie. » Geh. *Beveren, bij Harlebeke.*

't Woord komt van *lafra, laura, lafyrinthos, labyrinthos,* dat, in 't Grieksch, eene lane, een wandelpad bediedt.

LETTER. Z. *Kop of letter.*

LICHTMAAIKEN, het. = Lichtmadeken, vunkmaaie (*Loquela* XIII. 72), blekworm. — « 'k Heb daar een lichtmaaiken gezien. » Geh. *Antwerpen.*

MEN. = Ik, hij, zij, het, gij. — « Men (gij) staat daar, en men (gij) zegt niets. Men (ik) doet wel, en men krijgt ondank. Zeg, komt men (gij) morgen? » Geh. *Boom.*

NOCH HOUW NOCH BOUW. = Niets. — « Ik en wist daar noch houw noch bouw van. » Geh. *Kortrijk.*

Die dat middeleeuwsch w. gebruiken, denken dat ze zeggen *noch houw noch g'bouw, noch houw noch gebouw.*

Vrglkt De Bo, *i. v. Bo.*

BIBLIOTHECA BRUGENSIS

ONDERAS, het, stemzate op *ond-*. = De hoeveelheid dat een wagenasse onderast, of dat men hem doet onderassen. — « Wij geven gemeenelijk, in deze streke, eenen halven duim onderas aan de assen van de wagens. Ge moet min of meer onderas aan de assen geven, volgens de streken : in de een' streke staan immers de steenwegen ronder als in de andere. Wagens die op smalle steenwegen loopen vragen meer onderas. » Geh. *Iper*.

ONDERASSEN, *onderaste, geonderast*. = 1° Zoo de armen van eenen wagenasse uit hun waterpas buigen, dat het wiel dat erop zit niet loodrecht, maar schuins en schier *onder* den *asse*, den weg raakt, die, zoo 't bij steenwegen 't recht is, rond, bol of buikte staat. 2° Sprekende van eenen wagenasse (gevolgentlijk van den wagen) aldus uit het waterpas gebogen zijn. — « Hoevele he'-j' onderast? Zou-je willen vele onderassen : 'k moet vele over smalle steenwegen. Dat ge niet en onderastet, de binnenhelft van 't beslag van je' wielen zou versleten zijn als de buitenhelft nog nieuwe is. Je moet zoo onderassen, dat heel 't beslag van je' wielen op den buik van den steenweg draagt. Wij (wagenmakers, rijtuigmakers) meten den arm van den asse : bij voorbeeld, is een arm 12 duim lang, wij onderassen een duim. Een wagen loopt lastig, 't zij dat hij te vele of te letter onderast. Als de wielen niet genoeg en onderassen, ze'n dragen maar op de binnenhelft van 't beslag. » Geh. *Iper*.

Vrglkt *Speur*.

ONDERKOMELING, den. = In wasdom achtergeblevene. — « Zijn broêrs zijn felle gasten : hij is een onderkomeling. » Geh. *Antwerpen*.

ONDERVLOGENTHEID, de. = Deurvlogentheid, *q. v.*

OPGOOIEN, *gooide op, opgegooid*. = Barlikken, berlikken (Schuermans), opsmijten, lijken, klinkemutsen (De Bo). — « Ze waren bezig met op te gooien, als de meester kwam. » Geh. *Mechelen*.

Het w. *lijken* (De Bo) en 't w. *-likken* (*bar-*, *berlikken*) worden eenveerdig en gelijk uitgesproken.

OPRILLEN, *rilde op, opgerild*. = Opgooien, *q. v.* Geh. *Piottenland*.

Rillen heeft hier den oorzakenden zin van *doen rillen :* in de twee handen schudden, klutsen, rutselen, en dan omhoogewerpen, zoo men de centen doet, bij dien aard van getuisch.

ORGELAAR, den. = Een die rondgaat, en orgelt, met eenen draaiorgel. — « Te kermesse zijnder hier altijd orgelaars, die gaan orgelen, van de eene herberge naar de andere. » Geh. *West-Vleteren*.

Die in de kerke orgelt is de orgelist.

PADDENGERAK, het. = Puiterek (De Bo). — « 't Water ligt vol paddengerak. » Geh. *Piottenland*.

Kiliaen boekt het w., met den zelfsten zin.

PINLUL, stemzate op *pin-*. Z. *Klos*.

PINRAS, stemzate op *pin-*. Z. *Klos*.

POOK, de, *oo* gelijk *au* in Fr. *pauvre*. = Zak, daar men

hoppe in verzendt. — « Ik heb eene pook hop verkocht. » Geh. *Piottenland*.

POOK, de. = Leelijk, vuil vrouwmensch. — « Laat die pook haren gang gaan. » Geh. *Mechelen*.

POOKNAALD, de. = Naalde om poken, hopzakken toe te naaien. — « Hij stak me, met zijn pooknaald. » Geh. *Piottenland*.

PRIEGELING, de. = Vrecht slagen. Z. *Vossing*.

PRUTOOG, de. = Weeroog (Schuermans), etterende ooge. — « Jan met zijn' prutoog. » Geh. *Mechelen*.

RET. = Recht. — « 't Eene is ret, en 't anger is krom. 't Is erret stoksjche. » Geh. *Vleteren, in Fr. Vl.*

RUIG, den. = Ruigaard (Schuermans), slechterik. — « Met dien ruig moet ge niet omgaan. » Geh. *Thienen*.

RUS. = Alles kwijt, in 't spel. — « Ik ben rus ! » Geh. *Mechelen*.

Vrglkt De Bo en Schuermans, *i. v. Rut*.

RUSSCHEN, *ruschte, gerusch*t. = Op gang zijn, zullen gebeuren. — « Zijt voorzichtig in uw spreken, want daar ruscht iet. » Geh. *Mechelen*.

RUTSELEN, *rutselde, gerutseld*. = Hutsen, schudden. — « De nummers voor de loterij goed ondereen te rutselen ! » Geh. *Mechelen*.

SCHACHT, den. = Aardigaard, vijs man. — « Die schacht weet altijd en overal zijn uitkomen. » Geh. *Mechelen*.

SMIJTING, de. = Vossing, *q. v.*

Kiliaen boekt dat w.

SMURCHT, den. = Vrek, potter, gierigaard. — « 't Is de leelijkste smurcht, de leelijkste smurft, van stad. » Geh. *Mechelen*.

SMURFT, den. = Smurcht, *q. v.*

SNOEKHOUT, het. = Hout dat uit de boomen gesnoekt wordt, zwaarder als snoeieling. — « Hij viel uit den boom en hij lag in 't snoekhout, met zijn been af. » Geh. *Isenberghe, Oost-Roosbeke*.

SPAJOLETTE, de, stemz. op *-let-*. = Plat franschbroodtje, oude gedaante van 't gene men nu pistoleetjes, franschbroodtjes heet. — « Wij hadden nog met opzet spajoletten doen bakken, tegen dat hij kwam, en 't was al kwalijk. » Geh. *Jonckershove*.

Espagnolette is in 't Fr. eene jonge Spaansche vrouwe, en heeft nog andere beteekenissen.

Vrglkt De Bo, *i. v.* « Spanjonetje, *Linaria bipartita* Willd. »

SPEUR, het. = Spel, ruimte, die de wielbusse heeft om, tusschen den hurter en de lenze, weg en weêr te gletsen, langs den gesmouten arm van den wagenasse. — « Dat ge de busse van 't wagewiel te letter speur gaaft, te vele deedt spannen, tusschen den hurter en de lenze, het wiel zou springen, telkens dat het van den steenweg gletst. » Geh. *Iper*.

SPODDEREEREN, *spoddereerde, gespoddereerd*. Z. *Spodderen*.

SPODDEREN, *spodderde, gespodderd*. = Gaan,

treden, loopen, zoo als men door het slijk pleegt : baggeren (Schuermans), deefelen (De Bo). — « Door al dat slijk heen moeten spodderen, 't is wat te zeggen ! » Geh. *Mechelen.*

Sommigen zeggen *spoddereeren,* en bezigen liever een half schuimwoord als een geheel dietsch.

STEÊBELLE, de. = Tot Iper nog bestaande belle of klokke, gelijk er gewonelijk eene in de uurslagen staat, en die de Franschen *timbre* heeten ; met eene houten handhave, daar die belle op vast zit. Het uitkijkende hoofd van die handhave draagt een weg- en weêrvallend ijzeren hamerken, dat buitenwaards den boord van de belle slaat, en doet luiden. — « Over vichtig jaar hiet men nog de berichten, die met de steêbelle aangekondigd wierden, hallegeboden, en de jongens riepen :

't Is 't hallegebod :
de Heeren zijn zot.

Geh. *Iper.*

STUIKER, den. = Stekvogel, z. *Schuermans, Tuerlinckx ;* en, overdrachtelijk, Een die erg achter 't vrouwvolk zit. — « Die stuiker zou beter mijn huis voorbijgaan, anders... » Geh. *Thienen.*

In 't Ipersche zegt men Stekker ; beide woorden bedieden eigentlijk stek-, klampvogel, in 't Latijn, *accipiter.*

TAFELEN, *tafelde, getafeld.* = Rakende liggen, daken. — « De ijzeren latten van een drijfhuis, van een broeikasse, moeten gelijk gekromd zijn, om het glas erop te doen tafelen. » Geh. *Lichtervelde.*

TAFELIER, den. = Kostkooper, *q. v.*

TEEKENEN, *teekende, geteekend.* = Zwellen, zoo de slapende botten van de boomen doen, ten uitewaardsgange 's jaars. — « De winter is uit, en de boomen beginnen al te teekenen. » Geh. *Iper, en ommelands.*

TRASSER, den. = Een die trast, aftrast. Z. *Aftrassen.*

Vrglkt Schuermans, *i. v. Trassen,* en hooger *Aftrassen.*

TUIN, den. Z. De Bo.

Om 't gene De Bo leert, aangaande den Vlaamschen zin van het w. *tuin,* te staven, diene het volgende, uit *De Sonnebloeme oft vande over-een-cominge vanden menscheliicken wille met den godtliicken In 't Latyn gemaekt door den Eerw. P. Ilieremias Drexelivs ende nu in de Neder Duytsche tale overgheset door de Eerw. P. Francisc De Smidt, beyde Priesters der Societeyt Iesv. T'Antwerpen by de Weduwe van Ian Cnobbaert anno 1538,* bl. 181 : « Wat is dit anders dan met den Philosooph Socrates 't venijnigh cruyt al lachende te drincken ? Oft, om beter te segghen, Wat is dit anders dan met den H. Apostel Andreas het cruys, oock van verre begroetende, t'om-helsen ? Voorwaer alsoo groet men (soo men seght) den tuyn om den hof ; ende bemindt men den boom om de vruchten. »

Zoo hoort men nog : « Goendag ! » zei de vos tegen den tuin : maar 't zat een' hinne achter.

UIT *zijn, was uit, uit geweest op.* = Op zoek zijn achter, omgaan om. — « 't Weêre is op raad uit : 't en weet niet wat doen. » Geh. *Beveren, bij Harlebeke.*

UITKEEREN, *keerde uit, uitgekeerd.* = Uitgeven, tot betalinge besteden. — « Acht honderd fr. pacht : 'k en kan ik dat niet uitkeeren ! » Geh. *Brugge, Kortrijk, West-Vleteren, en elders.*

VECHTEN, *vocht, gevochten.* = Weg en weder slaan, zoo de wielen doen, die niet effen op den weg en dragen, omdat ze kwalijk geonderast zijn. — « Wijlieden smeds en wagenmakers heeten dat vichten. Als de wielen vichten, 't is lastig voor de peerden. » Geh. *Iper, West-Vleteren.*

VLEURIS, het. = Fleuris, fleures (De Bo), deurvlogentheid, *q. v.*

VOORSCHOOT, den. = Gevel, het deel van 't huis stratewaards. — « Men heet 'en zoor een klein, smal, mismaakt huis, of, b. v., een met nen grooten voorschoot en geen ruim eraan. » Geh. *Mechelen.*

WAGGELING, de. = *Soupe,* met tapioca in. — « 't Eerste gerecht was waggeling. » Geh. *Piottenland.*

WATERGERS, het. = Vlotgras (De Bo). — « Kleene menschen gaan watergers (ook vlotgers geheeten) gaan snijen, in de beken, en ze geven 't aan hu'lder zwijns. » Geh. *West-Vleteren.*

WIJVENTOEKER, den, korte *oe.* = Vrouwenslager, vrouwenkweller. — « 't Is wonder hoe zulk een wijventoeker aan eene tweede vrouw geraakt is. » Geh. *Mechelen.*

Toeken, toek, staan bij Schuermans, als bediedende *slaan, slag.*

WIKSING, de. = Eigentlijk, het gedaan werk als men met wiks (schoeblink), schoen gewikst (geblonken) heeft ; oneigentlijk, vrecht slagen. Z. *Vossing.*

ZEEVEREN, *zeeverde, gezeeverd.* = Doorslaan, zweeten, Fr. *suinter,* van wakke muren gezeid. — « Die keldermuur zeevert, winter en zomer. » Geh. *Lichtervelde.*

ZETDOP, den. Z. *Kampdop.*

ZOOR, de, *oo* gelijk *au* in Fr. *pauvre.* = Krekelkot, (*Loquela* X. 74), kruip-in, kruip-uit (De Bo). — « Zij woont in 'en zoor, niet wijd van de vaart. » Geh. *Mechelen.*

Het w. *zoor* is « droog, dor, stram » te zeggen bij Kramers ; en 't heeft verwantschap met het oud Hoogduitsch ; met het Engelsch (*sear, sere*) ; met 't Grieksch (*austêros, *saur-têros, *saus-teros,* Fr. *austère, austérité*) ; met 't sanskrit, enz.

Het w. bestaat, onder Fr. gedaante, in *saur, saure,* (*hareng*) *saur, sauret* (gedroogde, gerookte haring), *saurage, sauré, saurer, saurin, saurir, sauris, saurissage, saurisserie, saurisseur,* enz.

Zou eene *zoor,* bij ons eene *zore,* eigentlijk geen kot, geen keete, geen huizeken zijn, daar men haring in zoort, een *fumarium* (Kiliaen), een rookhuis, daar de rook niet uit en kan ; *une saurisserie, une chaumine enfumée ;* en verder 't is gelijk welk armzalig, vernepen huizekotje ? Z. Kiliaen, *i. vv. Soore, sore, soren, sooren.*

Vrglkt *Voorschoot.*

Tot Rousselaere, bij Jules Demeester, op 's H^e Alfons weg.

LOQUELA

Nº 2, Zomermaand 1893. « Loquela tua manifestum te facit. » — MATTH., XXVI, 73.

ZANTEKOORN

dat is vlaamsche woorden, woordengedaanten of woordenbeteekenissen, die ongeboekt, mijns wetens, en tot nog toe *épea pteröënta*, d. i. vluchtig gebleven waren.

AARDIG DOEN. = Ongewoon, koddig, zeldzaam, zijn, schijnen, te werke gaan. — « Dat doet aardig, als ge eenen tijd op zee gevaren hebt en dat ge toen weêr aan land stapt. 't Doet aardig, als ge voor den eersten keer uw korte broek aantrekt. Hij kan daar zitten aardig doen : ge zoudt zeggen dat hij mist. » Geh. *West-Vlanderen.*

ACHTERROEWE, de. = Achterronge. Z. *Roewe.*

ACHTERRONGE, de. = Achterroewe, *q. v.*

AFBEUKELEN, *beukelde af, afgebeukeld.* = Met den beukel, den beugel, de kane, Fr. *le collet* (De Bo) van den ploeg, zoo te werke gaan, dat hij wegschuint van de ploegbalke, en dat het roepeerd daarbij niet meer rechte op den ploeg en trekt, maar overzijds en schuins. Zoo trekken het handpeerd, dat op den oever, en het roepeerd, dat in de vore trekt, gelijk, en de ploeg rijdt eene rechte vore. — « Ge moet afbeukelen : ge loopt scheef. In zwaar land moet men altemets afbeukelen, al en ploegt men maar met één peerd. » Geh. *West-Vleteren.*

Om af te beukelen moet men 't marteel, den dijselhamer (De Bo) niet dóór de ploegbalke, maar dóór den beukel en neffens de ploegbalke steken.

AFKRUIMEN, *kruimde af, afgekruimd.* = Afdoen, afsteken, afploegen, afrijden met den ploeg die voorzien is van de kruimscharre. Z. *Kruimscharre.*

AKAARDE. Z. *Loquela* VIII. 73. — « 't Was 'en planke die akaarde over de beke lag. De deure is akaarde open. » Geh. *West-Vleteren.*

AKEERDE, *-eer-*, gelijk in Fr. *pair, braire*, stemz. op *ak-*. = Akaarde (*Loquela* VIII. 73), akerre (De Bo). — « De deure stond akeerde open. » Geh. *Voormeseele.*

ASSEBAND, den. Z. De Bo. = Ook ijzeren band, daar de wagenasse en 't asselijf meê gebonden en bevestigd is. — « 't Asselijf ligt met bouten en assebanden vaste om den asse gebonden. » Geh. *West-Vleteren.*

BALKE, de. *Balken* of *balkskes* van den veêrploeg. = Twee vierkantte staven, die in 't voorstuk van den veêrploeg vaste zitten, en, door 't achterstuk geschoven, op vereischten afstand vaste geschroefd worden. — « De veêrploeg » (Kramers)

« bestaat uit het achterstik, het voorstik, de twee balken, de veêre en 't geleed » (De Bo). Geh. *Iper.*

BEGUNNEN, *begoste, begost* zwijgen, krijschen, opstaan, gaan, eten, enz. = Bijkans zoo vele als of men zeide : nu zwijgen, krijschen, opstaan, gaan, eten, enz. — « Ga-je begun' zwijgen? 't Zal begun' gaan : scheedt er uit. Ga-je begunnen krijschen? Gaat dat leêgvel haast begun' opstaan? Dat begoste mij tegen te steken en 'k zegge : 'k en wachte niet meer. » Geh. *Brugge, Kortrijk, Iper,* en *ommelands.*

De schaduwe van zin die er eigentlijk bestaat tusschen *ga-je zwijgen* en *ga-jë begun' zwijgen*, enz. is nauwelijks met woorden omschrijfbaar.

BENDSCHAVE, de. = Plattebendschave, *q. v.*

BEUKEL, den. = Beugel, kane, Fr. *collet* (De Bo). — « Den beukel scheef zetten, dat heeten wij afbeukelen. » Geh. *West-Vleteren.*

BINNENLAGE, de. = Hertlage, *q. v.*

BLAZEN, *blies, geblazen.* Bij orgelblazers, de messe, 't lof, den Te Deum blazen. = Den orgel blazen, terwijlen dat men messe, lof, den Te Deum speelt. — « Wat komt Jan hier doen? Hoe! 't is ezzingende messe : Jan komt de messe blazen. » Geh. *Iper.*

BUK, den = Messing (Kramers), Fr. *languette.* Z. De Bo, *i. v. Bukschave,* en *Loquela, i. v. Manneljesploeg.*

BULLAARD, den. = Bolaard, bollaard, bolhoofd, boveling (De Bo). — « Bovelingen of bullaards zijn aanzien als vrucht, maar opgaande boomen niet. » Geh. *West-Vleteren.*

DISCHBOOM, den. Z. *Dischland.*

DISCHHOFSTEDE, de. Z. *Dischland.*

DISCHHUIS, het. Z. *Dischland.*

DISCHLAND, het. = Grond die aan den disch, aan 't armbestier toebehoort, dischgoed (De Bo). — « Hurkt, we weten wijlieder te spreken van dischland, en van veel zulke dingen : van dischhuizen, dischboomen, dischhofsteên, dischgrond, enz. » Geh. *West-Vleteren.*

DOEN, *deed, gedaan.* Z. De Bo, en de ww. *Aardig doen, leelijk doen, schoone doen.*

DRIJVEN, *dreef, gedreven.* Z. *Gielbak,* en De Bo, *i. vv. Zetten, drijven.*

DROOGSMONDS. = Zonder genutten drank. — « Ze kwam op heur zokken kijken of we niet en zopen, maar we zaten daar droogsmonds te klappen. » Geh. *Iper.*

GEULE, de. = Sponning, spong, groef, keep (Kramers), Fr. *rainure*. Z. *Loquela, i. v. Wijvetjesploeg*.

GIELBAK. den. = Gijlkuip (De Bo). — « 't Is in den gielbak, of in de gijlkuipe, dat het bier uit den koelbak gelaten wordt en gezet, met er zetgist (De Bo, *i. v. Zetten*), zettegist (*Loquela* IV. 46) in te doen. Zoo zaan als 't bier begint te gisten wordt het getund, en men laat het drijven, dat is den gist uitwerpen langs het bomgat. » Geh. *Brugge*.

GRAVEI, den, stemzate op *-ei*. = Grintweg, keizel, kezel, kezzel, Fr. *chemin de gravier*. — « 't Ligt eggravei van Vleteren naar Belle. » Geh. *Iper en Fr. Vl.*

HAAGIEP, den. = Verscheidenheid van de groote oorije der iepenboomen, ook wilde iep, krullaard, kraker geheeten. — « Haagiep en wilde iep is 't zelfste. » (Gelijk hagemeester en wilde meester (bosch*docteur*) 't zelfste is). Geh. *Iper*.

Z. *Krullaard, Loquela* XII. 76.

HAND. Z. *Zetten*.

HANDKANT, den. = Kant, zijde van den wagen, langs welken de wielen op de stappen volgen van 't handpeerd (De Bo). Z. *Roekant*.

HANDZIJDE, de. = Handkant, *q. v.*

HEILIGE WITTE TIJD, de. = Tijd als het bitter lijden ons Heeren herinnert wordt, door de heilige Kerke : de pijnweke, de goe weke, de weke van Witten Donderdag. — « Zoudt gij willen een messe doen ter eere van den heiligen witten tijd? » Geh. *Zuiden* v. *West-Vlanderen*.

De Engelschen hebben, sedert de veroveringe van Willem den Noormander, in hunne tale, het w. *Pentecost* (Cinxen) vervangen door *Whitsunday*, d. i. Witzondag; in hunne oudere tale bestond ook *Whitsuntide, Whitsuntime, Whitsunweke*, dat is Witzontijd, Witzonweke. Die woorden, die ook in 't ijslandsch en in 't noorweegsch bestaan, worden uitgeleid met te zeggen dat zij eigentlijk uitstand hebben met de ww. *Dominica in albis*, de zondag op welken de doopelingen hunne witte doopkleederen afdeden. En daar wordt vermoed dat men in 't Noorden, b. v. in Engeland, liever te Cinxen doopte als te Paaschen, om reden van de koude; gevolgentlijk dat Cinxen aldaar de dooptijd was, gelijk bij ons de heilige Witte tijd. Wie weet er 't nauwste van?

HERTLAGE, de. = Binnenlage, lage schooven, die 't herte, 't binnenste uitmaakt van eenen koorenschelf. — « Zonder de hertlage en zou de schelf niet blijven staan, de rondlagen en zou'n geen steun hebben. » Geh. *West-Vleteren*.

Vrglkt *Loquela* XI. 16, *i. v. Waterlage*.

HESPEBEEN, het. Z. De Bo, *i. v.*

Het hespebeen begraven, dat doet men in 't Ipersche, op den donderdag van de kermesse, met drinken, schinken en geschot. In 't Namensche begraven de Walen de geniverflassche, ievers in een stik land, op den dijsendag van de kermesse, en ze halen ze plechtiglijk weêr uit, op den zondag daarna. Geh. *Zillebeke*.

Vrglkt *Loquela* IX. 13, *i. v. Pappots-endeklokke*.

HOMMELPEERD, het. = Hommelwuppe (*Loq.* IV. 67). — « Het hommelpeerd dient om hommelpersen uit te wuppen. » Geh. *Boesinghe*.

HURTER, den. = IJzeren beslag van 't uitewaardste vlak der schouderinge van 't asselijf, daar de busse van 't wiel tegen hurt en botst (Fr. *cahote*), onder 't rijden van den wagen. — « De wielbusse hurt (nu weg, tegen de lenze, nu weêre) tegen den hurter. » Geh. *West-Vleteren*.

Vrglkt *Asselijf, schouderinge*.

IEP, den. Z. Kramers, *i. v. IJp*; en *Haagiep, wilde iep*.

INEEGDEN, *eegde in, ing'eegd*. = Inrooien (De Bo). — « Ineegden dat is met de eegde inrooien. » Geh. *West-Vleteren*.

Vrglkt De Bo, *i. vv. Eegden, afeegden, uiteegden*.

KANTLAGE, de. = Lage schooven die in de schure naast den kant, langs den muur liggen. — « Ge'n moet zoo zeere niet vorken in den tasch : wij gaan eerst aan de kantlagen begun'n. » Geh. *West-Vleteren*.

KEZZEL, den. = Keizel, kezel (De Bo), grintweg. — « Langs den kezzel is 't het naaste. » Geh. *Poperinghe*.

Z. *Gravei*.

KOERNOEL, den, stemzate op *-noel*, eerste *oe* kort. = Karnoel, karoen, kanoer, dender (De Bo). — « De koernoels, dat zijn wilde zwanen die in koude winters alhier komen overgevlogen. » Geh. *Iper*.

Daar staat een koernoel opgevuld te Rousselaere, in 't kl. seminarie. Wie weet mij zijnen kunstname te speuren?

KRAKER, den. = Haagiep, wilde iep, *q. v.*, wilde olm. — « De wilde olms worden ook krakers genaamd, om hunne broosheid; het hout van de krakers is zeer moeielijk om verwerken, uit reden dat 't gedurig krulten smijt. » Geh. *West-Vleteren*.

KRUIMSCHARRE, de. = Scharre die aan sommige ploegs vóór den kouter bevestigd is, en die dient om 't wild kruid af te kruimen en in de vore te keeren. — « 't Gene dat gij de voorscharre heet, heeten wij'lder de kruimscharre, omdat ze de vuiligheid, zegge 't wild kruid, afkruimt en in de oude veure smijt. » Geh. *West-Vleteren, Noordschote*.

Parisel, in zijne *Grondbeginselen van landbouw*, Gent, 1880, bl. 13, zegt aldus : « Aan sommige ploegen is vóór het kouter een voorschaar geplaatst, welke slechts eene dunne snede aan de aarde ontneemt en deze in de laatstgeopende voor werpt. »

De *boeren* weten dat anders niteen te doen!

KRULTE, de. = Gekrulde gedaante van iets, b. v. van haar, vezels, striepen. Z. *Kraker*.

LEELIJK DOEN. = Gruw, schrik, vreeze verwekkende gezichten trekken, gebaren, handelingen doen. — « Ge hadt 'n moeten zien leelijk doen als hij stierf! De katte wierd gestraald van 'n bie : maar ze dei toch zoo leelijk! He'-je dien vierigen hengst gezien, hoe leelijk dat hij dei? g'hadt gezeid hij gaat 't al omverre slaan. Dat doet leelijk, als er een kind ze' vader slaat. 'k En he' den dunder nog nooit weten zoo leelijk doen. » Geh. *West-Vlanderen*.

LIJSTESCHAVE, de. = Met een schuimwoord, *mouluurschave, moleur-*, ja, *malheurschave* : schave om